

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทุกคนจะต้องเผชิญและต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากข่าวปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ข่าวเหล่านั้นมักจะเป็นเรื่องของอาชญากรรม การชิงทรัพย์ การข่มขืน การฆาตกรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง การปลอมแปลงสินค้า ไร้อัจฉริยะ การติดยาเสพติด ฯลฯ ดังจะเห็นได้จากสถิติคดีอาญาที่วราชอาณาจักรปี พ.ศ. 2533 เกิดขึ้น 92,406 คดี จับผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ 50,698 คน และสถิติคดีพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเกิดขึ้น 189,724 คดี จับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาได้ 399,380 คน (กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ 2534) จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมทางด้านจิตใจของคน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวิตกในเรื่องดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทแก่ที่ประชุมพุทธศาสนาที่วราชอาณาจักร (2532: 23) มีข้อความตอนหนึ่งว่า "ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกก็คือ ทุกวันนี้ความคิดอ่านและความประพฤติหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเมื่อก่อนถือว่าเป็นความซื่อ ความดี ได้กลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ แล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่สะอึกสะเทือน จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมืดมัวลงไปเป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสน้ำอันไหลป่าเข้ามาท่วมท้นไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันผืนคลื่นที่กล่าวนั้น"

จากการที่สังคมปัจจุบันมุ่งสนใจเฉพาะในทางด้านวัตถุ ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจ มีผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม สุขภาพกายและสุขภาพจิต ทำให้คนไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบหรือขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม อันดีงามที่สืบทอดกันมา ปัญหาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของชาติมาก เพราะประเทศชาติจะเจริญไปได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ และสิ่งที่จะทำให้ประชากรมีคุณภาพได้คือการศึกษาโดยที่การศึกษามุ่งพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติ-

ปัญหา กล่าวคือ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยวิชาความรู้และคุณธรรม ดังนั้นในการจัดการศึกษานั้นจะต้องจัดให้มีทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไป ซึ่งในการจัดการศึกษานั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า "การจัดการศึกษานั้น นอกจากจะสอนคนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศของเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อม คือ เก่งและดีเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ให้ความดีเป็นปัจจัยและพลังประดับประดาครอบหุ้หน้าความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรอำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์แต่เพียงฝ่ายเดียว" นอกจากนี้ นักสังคมวิทยาชื่อ เดอร์ไฮล์ม (Durkheim 1969 : 99) ได้กล่าวว่า "หน้าที่ของการศึกษาในการปลูกฝังพลังทางศีลธรรมให้เกิดในตัวเด็กนั้น มีความสำคัญมากกว่าการปลูกฝังความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวิชาการต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าการศึกษาเน้นหนักในการปลูกฝังทางวิชาการต่าง ๆ โดยไม่ปลูกฝังพลังทางศีลธรรมแล้ว เด็ก ๆ ก็จะไม่มีความสำนึกเพื่อส่วนรวม" ซึ่งนักการศึกษาของไทย คือ สาโรช บัวศรี (2505: 1) ได้แสดงทัศนะว่า "ไม่ว่าโรงเรียนใดหรือมหาวิทยาลัยใด หากปลูกฝังเพียงให้การศึกษาทางวิชาการ หรือวิชาชีพล้วน ๆ แต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงการปลูกฝังคุณธรรมอื่น ๆ เช่น การมีความรับผิดชอบ การมีจริยธรรม และมีมนุษยธรรมอื่น ๆ ก็นับว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ไม่ได้ทำหน้าที่ในทางการศึกษา" ทั้งนี้ เทนศิริ ศิริวิโรจน์ (2522: 38) มีความเห็นว่า "ถ้าหากเด็กได้รับการศึกษาวิชาทางโลก ไม่ได้สัดส่วนกับการอบรมศึกษาจริยธรรม (ethic education) ความรู้ทางโลกที่ได้รับอาจกลายเป็นพิษเป็นภัยแก่สังคมอย่างมาก ผู้ร้ายที่จบมหาวิทยาลัยย่อมมีแผนประทุษร้ายที่รอบคอบรัดกุมยิ่งกว่าผู้ร้ายที่จบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" ซึ่งสอดคล้องกับ แสง เสนาณรงค์ (2514: 7) ที่กล่าวว่า "คุณธรรมเป็นเรื่องจำเป็นของมนุษย์อย่างมาก เพราะคนเราถ้าขาดคุณธรรมประจำใจเสียแล้ว ความรู้ที่มีอยู่ก็ไม่สู้จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น คุณธรรมจึงเปรียบเสมือนหางเสือของผู้ที่มีคุณวุฒิ ซึ่งเป็นเครื่องบังคับให้เรือแล่นไปสู่จุดหมายปลายทางได้" ทางรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมตลอดมา ดังคำแถลงของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (2526: 1-12) ที่ว่า "รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างบุคคลให้มีความสำนึกและรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม มีความคิดและความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม พลานามัย มีระเบียบวินัย มีความรักและดำรงศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทยหวงแหนแผ่นดินเกิด ตลอดจนความซื่อสัตย์และความสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข" และในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้สนับสนุนส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็ก ดังที่ได้ให้คำขวัญวันเด็กในปี พ.ศ. 2533 ว่า "รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม" และคำขวัญวันเด็กปี พ.ศ. 2534 ว่า "รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชาติพัฒนา" ส่วนทางด้านกระทรวงศึกษาธิการ (2532: 1-8) ได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาคุณธรรมขึ้นโดยมีนโยบายที่จะเร่งคุณภาพการศึกษา พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อมุ่งพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีคุณธรรม โดยเฉพาะในเรื่องความกตัญญูทวดเวที ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความซื่อสัตย์ การประหยัด รวมทั้งการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ความรู้ ความเข้าใจและการกำหนดแนวทางของการปฏิบัติที่ถูกต้องที่มีผลต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม และแผนการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2520 (2520: 6) ในแนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ได้ระบุว่า "รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วนและกลมกลืนกันระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา "และในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ทางด้านจริยศึกษาดังนี้ "เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน ศาสนา ศิลธรรมและจริยศึกษา ให้นักเรียนและเยาวชนเข้าใจหลักธรรมและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง มุ่งเน้นพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีคุณธรรมพื้นฐาน 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทั้งฝึกอบรมนักเรียนและเยาวชนให้ประพฤติตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม ค่านิยม และจริยศึกษา ในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัว สังคม และที่เอื้อต่อการประกอบสัมมาชีพในสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องความกตัญญูทวดเวที ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การประหยัด การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย การรู้จักประมาณตน โดยจัดให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลทางปฏิบัติอย่างแท้จริง"

นอกจากนั้น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนดังนี้ "เพื่อให้มีทัศนคติที่ติดต่อสัมพันธ์ทุกชนิด มีระเบียบวินัย ในการทำงานทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะพากเพียร อุตุน ประหยัด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมายและ

กติกาสังคม รับผิดชอบตนเอง ครอบครัวและสังคมตลอดจนเสริมสร้างความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม รู้จักสิทธิหน้าที่รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละ เวลาเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล "และหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พ.ศ. 2524 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะ ดังนี้ "รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและ ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจมีความ รับผิดชอบตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ รู้จักวิธีเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประหยัด รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในการสร้างสรรค์ บวรากฐานแก่กฎหมาย จริยธรรม และศาสนามีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละ เพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความ มั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักเรียนและปัจจุบันนี้ทุกฝ่ายก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม จึงได้มีการวางแผนทางจัดการศึกษา โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจทางจริยธรรมและเป็นผู้มีจริยธรรม ซึ่งในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเน้นพุทธศาสนิกชนได้ให้ทัศนะว่า "การศึกษาที่มีพัฒนาการมาแต่ไกลนี้มีแต่สอนให้ เกิดภูมิปัญญา มีความฉลาดรอบรู้ในการเอาเปรียบผู้อื่นเป็น "การศึกษาแบบสุนัขหางด้วน" จึงจำเป็นอยู่ที่จะต้องมีวิทยาลัยต่อหางสุนัข คือ จะต้องให้มีการเรียนการสอนศีลธรรมที่ เข้าใจได้ปฏิบัติได้ และให้ผลได้อย่างชัดเจนแน่นอน" ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักในเรื่องจริยธรรม ของนักเรียนในปัจจุบัน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียน เนื่องจากผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า "ความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนจะมีผลต่อพฤติกรรม ของนักเรียน" และเนื่องจากผู้วิจัยสอนสังคมศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้ ศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ผลที่ ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะได้นำมาพิจารณาเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงการเรียนการสอนจริยธรรมและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ขอบเขตของเนื้อหาจริยธรรมที่นำมาใช้ในการวิจัยคือ ความรับผิดชอบต่องานตัวเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที การประหยัด การเสียสละ การรู้จักสร้างความสำเร็จในชีวิตของตนเอง การเคารพความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น กล่าวทำความดี ต่อต้านความไม่ดี การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ความอดทน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม
ความเข้าใจทางจริยธรรม หมายถึง การรับรู้ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ทาง
ศีลธรรม จากการได้เรียน ได้เห็น ได้ฟัง และสามารถนำกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมมาแปลความ
ตีความ การกระทำได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางพัฒนาวิชาการแก่ครูสังคมศึกษา เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมและจัดบรรยากาศของโรงเรียนเอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม